Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (четвърти състав)

6 юли 2017 година*

„Преюдициално запитване — Транспорт — Общи правила за извършване на въздухоплавателни услуги в Съюза — Регламент (ЕО) № 1008/2008 — Разпоредби относно ценообразуването — Член 22, параграф 1 — Член 23, параграф 1 — Информация, изисквана при представянето на достъпните за масовия потребител въздухоплавателни тарифи — Задължение да се посочи действителният размер на данъците, таксите, допълнителните такси или съответните тарифи — Свобода на ценообразуването — Начисляване на такса за обработка при отмяна на резервацията за полет от пътника или при неявяване за качване на борда — Защита на потребителите“

По дело C-290/16

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Bundesgerichtshof (Федерален върховен съд, Германия) с акт от 21 април 2016 г., постъпил в Съда на 24 май 2016 г., в рамките на производство по дело

Air Berlin plc & Co. Luftverkehrs KG

срещу

Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände — Verbraucherzentrale Bundesverband eV

СЪДЪТ (четвърти състав),

състоящ се от: T. von Danwitz, председател на състава, E. Juhász, C. Vajda, K. Jürimäe и C. Lycourgos (докладчик), съдии,

генерален адвокат: M. Wathelet,

секретар: X. Lopez Bancalari, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 15 март 2017 г.,

като има предвид становищата, представени:

— за Air Berlin plc & Co. Luftverkehrs KG, от M. Knospe, Rechtsanwalt,

— за Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände — Verbraucherzentrale Bundesverband eV, от P. Wassermann, Rechtsanwalt,

— за германското правителство, от K. Stranz и T. Henze, в качеството на представители,

* Език на производството: немски.

— за Европейската комисия, от W. Mölls, K.-P. Wojcik и F. Wilman, в качеството на представители,

предвид решението, взето след изслушване на генералния адвокат, делото да бъде разгледано без представяне на заключение,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 22, параграф 1 и член 23, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 1008/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 24 септември 2008 година относно общите правила за извършване на въздухоплавателни услуги в Общността (ОВ L 293, 2008 г., стр. 3).

2 Запитването е отправено в рамките на спор между Air Berlin plc & Co. Luftverkehrs KG (наричано по-нататък „Air Berlin“) и Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände — Verbraucherzentrale Bundesverband eV (Федерален съюз на централите и сдруженията на потребителите, наричано по-нататък „Bundesverband“) във връзка с иск за преустановяване на нарушение, предявен от Bundesverband срещу практиките на Air Berlin, свързани с обявяването на цените и със съдържащите се на неговия уебсайт общи условия за продажба.

Правна уредба

Правото на Съюза

Директива 93/13/ЕИО

3 Член 3, параграфи 1 и 2 от Директива 93/13/ЕИО на Съвета от 5 април 1993 година относно неравноправните клаузи в потребителските договори (ОВ L 95, 1993 г., стр. 29; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 2, стр. 273 и поправка в ОВ L 293, 2014 г., стр. 59) гласи:

„1. В случаите, когато дадена договорна клауза не е индивидуално договорена, се счита за неравноправна, когато въпреки изискването за добросъвестност, тя създава в ущърб на потребителя значителна неравнопоставеност между правата и задълженията, произтичащи от договора.

2. Не се счита за индивидуално договорена клауза, която е съставена предварително и следователно потребителят не е имал възможност да влияе на нейното съдържание, по-специално във връзка с договори с общи условия.

[…]“.

4 Съгласно член 6, параграф 1 от тази директива „[д]ържавите членки определят изискването, включените неравноправни клаузи в договори между потребители и продавачи или доставчици да не са обвързващи за потребителя, при условията на тяхното национално право, и че договорът продължава да действа за страните по останалите условия, когато може да се изпълнява и без неравноправните клаузи“.

Регламент № 1008/2008

5 Съгласно съображение 16 от Регламент № 1008/2008:

„Потребителите следва да бъдат в състояние ефективно да сравняват цените на въздухоплавателните услуги на различните авиокомпании. Затова крайните цени, заплащани от потребителя за въздухоплавателни услуги с произход от Общността, следва по всяко време да указват, че включват всички данъци, такси и налози. […]“.

6 Член 2 от същия регламент предвижда:

„За целите на настоящия регламент:

[…]

18) „въздухоплавателни тарифи“ означава цените, изразени в евро или в местна валута, заплащани на въздушните превозвачи, техните представители или на други продаващи билети лица за превоза [на] пътници [при предоставянето на] въздухоплавателни услуги, както и условията, при които тези цени са валидни, включително възнаграждението и условията, които се предлагат за посредничество, и други допълнителни услуги;

[…]“.

7 Член 22 от посочения регламент, озаглавен „Свобода на ценообразуването“, предвижда в параграф 1:

„Без да се засяга член 16, параграф 1, въздушните превозвачи от Общността и, при условия на реципрочност, въздушните превозвачи от трети държави определят свободно тарифите и таксите за вътрешнообщностни въздухоплавателни услуги“.

8 Член 23 от този регламент, озаглавен „Информиране и недопускане на дискриминация“, предвижда в параграф 1:

„Достъпните за масовия потребител въздухоплавателни тарифи и такси, предлагани или публикувани под всякаква форма, включително по Интернет, за въздухоплавателни услуги от летище, разположено на територията на държава членка, за която се прилага Договорът, включват приложимите за тях условия. Крайната цена, която трябва да се заплати, се посочва винаги и включва приложимите въздухоплавателни тарифи или такси, както и всички приложими данъци, такси, допълнителни такси и тарифи, които няма как да бъдат избегнати и които могат да се предвидят към момента на публикуването. Освен посочване на крайната цена, се посочва най-малко следното:

а) въздухоплавателните тарифи или такси;

б) данъци;

в) летищни такси; и

г) други такси, допълнителни такси или тарифи, като например свързани със сигурността или горивото;

в случаите, когато елементите от [член 23, параграф 1,] букви б), в) и г) са добавени към въздухоплавателните тарифи или такси. Незадължителните ценови добавки се съобщават по ясен, прозрачен и недвусмислен начин в началото на всеки процес на резервация, като приемането им от страна на потребителя се основава на „възможност за избор“.

Германското право

9 Член 307, параграфи 1 и 2 от Bürgerliches Gesetzbuch (Гражданският кодекс) в редакцията му, приложима към момента на настъпване на фактите в главното производство (наричан по-нататък „BGB“), предвижда:

„(1) Разпоредбите на общите условия за продажба са недействителни, ако неоправдано и в противоречие с изискването за добросъвестност ощетяват съдоговорителя на страната, която прилага общи договорни условия. […]

(2) При съмнение се приема, че е налице неоправдано ощетяване, ако разпоредбата

1. не е съвместима с основните идеи на нормативната уредба, която дерогира, или

2. ограничава по такъв начин съществени права или задължения, които произтичат от естеството на договора, че е застрашено постигането на договорната цел“.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

10 На 26 април 2010 г. Bundesverband прави пробна резервация на уебсайта на Air Berlin за еднопосочен полет от летище Берлин-Тегел (Германия) до Кьолн (Германия). В първия етап от процеса на резервация в табличен вид се показва списък с различните въздушни маршрути със съответните различни цени. След избора на един от тези маршрути, в таблица, съдържаща различни елементи и тяхната цена, по-специално се посочва сумата от 3 EUR „данъци и такси“. При друга пробна резервация, която Bundesverband извършва на същия уебсайт на 20 юни 2010 г., за полет отиване и връщане от Берлин-Тегел до Франкфурт на Майн (Германия), се появява сумата от 1 EUR „данъци и такси“.

11 Според BundesverbandAir Berlin размерът на така посочените на уебсайта на Air Berlin данъци и такси е много по-малък от действително дължимия от авиокомпанията според тарифите за летищните такси на съответните летища и поради това може да заблуди потребителя. Тъй като Bundesverband счита, че това посочване противоречи на член 23, параграф 1, трето изречение от Регламент № 1008/2008, той сезира Landgericht Berlin (Областен съд Берлин, Германия) с иск за преустановяване на тази практика.

12 В рамките на същия иск Bundesverband оспорва също и законосъобразността на клауза, съдържаща се в точка 5.2 от общите условия за продажба на Air Berlin, които са достъпни на уебсайта на последното (наричани по-нататък „общите условия за продажба“), според която Air Berlin удържа такса за обработка в размер на 25 EUR на резервация и на пътник от сумата, която трябва да бъде възстановена на последния, когато той не се е явил за полет или е анулирал резервацията си. Bundesverband пояснява, че тази клауза нарушава член 307 от BGB, тъй като неоправдано ощетява съдоговорителите на авиокомпанията. То добавя, че Air Berlin не може да иска отделна такса за изпълнението на предвидено в закона задължение.

13 Landgericht Berlin (Областен съд Берлин) уважава иска на Bundesverband и разпорежда на Air Berlin, от една страна, при обявяване на цените на самолетните билети на уебсайта си да престане да посочва в рубриката „Данъци и такси“ суми, които не отговарят на действителния

размер на дължимите от тази авиокомпания данъци и такси, и от друга страна, да заличи точка 5.2 от общите си условия за продажба, като в противен случай ще му бъдат наложени санкции.

14 Тъй като жалбата на Air Berlin до Kammergericht Berlin (Областен апелативен съд Берлин) е отхвърлена от последния, посочената авиокомпания подава ревизионна жалба до Bundesgerichtshof (Федерален върховен съд, Германия).

15 На първо място, Bundesgerichtshof (Федерален върховен съд) си задава въпроси относно това как следва да се тълкува член 23, параграф 1, трето изречение от Регламент № 1008/2008. Всъщност предвид практиката на Съда тази юрисдикция има съмнения относно съвместимостта на обявяването на цените на уебсайта на Air Berlin с предвидените в тази разпоредба изисквания.

16 На второ място, запитващата юрисдикция иска пояснения относно тълкуването на член 22, параграф 1 от този регламент, за да определи дали установеното в тази разпоредба правило, че въздушните превозвачи определят свободно тарифите и таксите за въздухоплавателните услуги в рамките на Съюза, може да е основание от пътниците, които не са се явили за полет или които са отменили резервацията, чрез общите условия за продажба на Air Berlin да се изисква плащането на отделна такса.

17 При тези условия Bundesgerichtshof (Федерален върховен съд) решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Следва ли член 23, параграф 1, трето изречение от Регламент № 1008/2008 да се тълкува в смисъл, че при публикуване на своите въздухоплавателни тарифи въздушните превозвачи трябва да посочат действителния размер на споменатите в букви б), в) и г) от тази разпоредба данъци, летищни такси, други такси, допълнителни такси и съответни тарифи, като следователно не могат да ги отразяват само частично в своите въздухоплавателни тарифи по буква а) от същата разпоредба?

2) Следва ли член 22, параграф 1 от Регламент № 1008/2008 да се тълкува в смисъл, че не допуска прилагането на национална правна уредба относно общите условия за продажба, имаща правно основание в правото на Съюза, съгласно която на неявили се за полет или анулирали резервацията си потребители по тази причина не може да се начислява отделна такса за обработване?“.

По преюдициалните въпроси

По първия въпрос

18 С първия си въпрос запитващата юрисдикция иска да се установи дали член 23, параграф 1, трето изречение от Регламент № 1008/2008 трябва да се тълкува в смисъл, че при публикуване на своите въздухоплавателни тарифи въздушните превозвачи трябва да посочват действителния размер на данъците, летищните такси, другите такси, допълнителните такси и съответните тарифи, споменати в член 23, параграф 1, трето изречение, букви б)—г) от този регламент и поради това не могат да отразяват отчасти тези елементи във въздухоплавателните тарифи по член 23, параграф 1, трето изречение, буква а) от Регламента.

19 Член 23, параграф 1, второ изречение от Регламент № 1008/2008 предвижда, че при публикуването, включително в интернет, на достъпните за масовия потребител въздухоплавателни тарифи и такси „[к]райната цена, която трябва да се заплати, се посочва винаги и включва приложимите въздухоплавателни тарифи или такси, както и всички

приложими данъци, такси, допълнителни такси и тарифи, които няма как да бъдат избегнати и които могат да се предвидят към момента на публикуването“. Според член 23, параграф 1, трето изречение от този регламент, освен крайната цена, трябва да бъдат посочени въздухоплавателните тарифи или такси, както и данъците, летищните такси, другите такси, допълнителните такси или съответните тарифи, като например свързаните със сигурността или горивото, в случаите, когато тези елементи са добавени към въздухоплавателните тарифи или такси.

20 Според Air Berlin въздушните превозвачи не са длъжни да посочват отделно размера на данъците, летищните такси, както и на другите такси, допълнителните такси и съответните тарифи, посочени в член 23, параграф 1, трето изречение, букви б)—г) от Регламент № 1008/2008, когато тези елементи са включени във въздухоплавателната тарифа, спомената в член 23, параграф 1, трето изречение, буква а) от този регламент. Всъщност Air Berlin счита, че само крайната цена е определяща за възможността на потребителя да сравни различните цени, предлагани от въздушните превозвачи.

21 От своя страна Bundesverband, германското правителство и Европейската комисия посочват, че член 23, параграф 1, трето изречение от Регламент № 1008/2008 задължава въздушните превозвачи да посочват размера на различните компоненти на крайната цена.

22 Следва да се припомни, че при тълкуването на разпоредба от правото на Съюза трябва да се имат предвид не само нейният текст, но и контекстът ѝ и целите на правната уредба, от която тя е част (решение от 19 юли 2012 г., ebookers.com Deutschland, C-112/11, EU:C:2012:487, т. 12 и цитираната съдебна практика).

23 От самия текст на член 23, параграф 1, трето изречение от Регламент № 1008/2008 следва, че задължението да се посочват поне въздухоплавателните тарифи, както и данъците, летищните и други такси, допълнителните такси и съответните тарифи, когато тези елементи са добавени към въздухоплавателните тарифи, е допълнително спрямо задължението за посочване на крайната цена, следващо от член 23, параграф 1, второ изречение от този регламент (вж. в този смисъл решение от 15 януари 2015 г., Air Berlin, C-573/13, EU:C:2015:11, т. 44).

24 Ето защо, противно на посоченото от Air Berlin по-специално когато се позовава на съображение 16 от Регламент № 1008/2008, въздушен превозвач, който се ограничи до това да спомене крайната цена, не би отговорил на изискванията по член 23, параграф 1, трето изречение от този регламент, тъй като според тези изисквания трябва да се посочват размерите на различните компоненти на тази цена.

25 Този извод не се поставя под въпрос от довода на Air Berlin, че самият текст на член 23, параграф 1, трето изречение от Регламент № 1008/2008 задължавал въздушните превозвачи да посочват изброените в член 23, параграф 1, трето изречение, букви б)—г) от този регламент елементи само „в случаите, когато [тези] елементи[…] […] са добавени към въздухоплавателните тарифи“, не и когато са били включени в посочените тарифи.

26 Всъщност член 2, точка 18 от Регламент № 1008/2008, който определя понятието „въздухоплавателни тарифи“, не споменава данъците, летищните такси, другите такси, допълнителните такси и съответните тарифи като елементи, включени в посочените тарифи. Оттук следва, че въздушните превозвачи нямат право да включват тези елементи във въздухоплавателните тарифи, които те са длъжни да посочват съгласно член 23, параграф 1, трето изречение, буква а) от този регламент.

27 Противно на посоченото и от Air Berlin, подобно тълкуване на член 23, параграф 1, трето изречение от Регламент № 1008/2008 не може да води до обезсмисляне на посочената разпоредба. Това е така, защото частта от израза „в случаите, когато елементите от [член 23,

параграф 1,] букви б), в) и г) са добавени към въздухоплавателните тарифи“, очевидно цели да разграничи хипотезата, в която въздушните превозвачи решат да възложат тези елементи в тежест на своите потребители, от тази, в която те решат да ги понасят сами, като задължението за посочване на тези елементи съществува само в първата хипотеза.

28 От изложеното по-горе следва, че потребителят винаги трябва да бъде уведомяван за размера на сумите в подлежащата на плащане крайна цена, полагащи се за различните компоненти на тази цена, посочени в член 23, параграф 1, трето изречение от Регламент № 1008/2008.

29 Това тълкуване се подкрепя от анализа както на целите, преследвани от правната уредба, от която разглежданата в главното производство разпоредба е част, така и от нейния контекст.

30 Член 23, параграф 1 от Регламент № 1008/2008 е насочен по-специално към информиране за и прозрачност на цените на въздухоплавателните услуги от летище, разположено на територията на държава членка, и следователно допринася за осигуряването на защита на потребителите, които ползват посочените услуги. В това отношение последната разпоредба предвижда задължения за информиране и прозрачност по-специално относно условията, приложими за въздухоплавателните тарифи, крайната цена, въздухоплавателните тарифи и добавящите се към тях ценови компоненти, които няма как да бъдат избегнати и са предвидими, както и незадължителните ценови добавки за услуги, допълващи самата въздухоплавателна услуга (решение от 18 септември 2014 г., Vueling Airlines, C-487/12, EU:C:2014:2232, т. 32).

31 Целта за информиране и прозрачност на цените обаче не може да бъде постигната, ако член 23, параграф 1, трето изречение от Регламент № 1008/2008 трябва да се тълкува в смисъл, че дава избор на въздушните превозвачи или да включват във въздухоплавателните тарифи данъците, летищните такси, другите такси, допълнителните такси и съответните тарифи, или да посочват отделно тези различни елементи.

32 Освен това различно тълкуване на член 23, параграф 1, трето изречение от Регламент № 1008/2008 може да лиши тази разпоредба от всякакво полезно действие. Всъщност, от една страна, частичното включване във въздухоплавателните тарифи на елементите, съдържащи се в член 23, параграф 1, трето изречение, букви б)—г) от Регламент № 1008/2008, би довело до посочване само на сумите, които нямат връзка с действителността. От друга страна, пълното включване на тези елементи във въздухоплавателните тарифи би довело до това, че посочената като въздухоплавателна тарифа сума би могла да е равна на крайната цена, която следва да се заплати. Задължението да се посочи крайната цена, която следва да се заплати, обаче вече е предвидено в член 23, параграф 1, второ изречение от този регламент.

33 На последно място, следва да се разгледа доводът на Air Berlin, че посочването на действителните размери на елементите, съдържащи се в член 23, параграф 1, трето изречение, букви б)—г) от Регламент № 1008/2008, не било възможно, тъй като те не били известни към момента на резервацията на полета.

34 В това отношение следва да се изтъкне, че при покупката на билет потребителят трябва да плати крайна, а не временна цена. Следователно, макар, както изтъква Air Berlin, размерът на някои такси или на някои допълнителни такси или съответни тарифи, като свързаните с горивото, да може да се разбере с точност едва след извършването на полета, а понякога и няколко месеца след този полет, сумата на данъците, летищните такси, другите такси, допълнителните такси и съответните тарифи, споменати в член 23, параграф 1, трето изречение, букви б)—г) от Регламент № 1008/2008, която трябва да се плати от потребителя, съответства на оценката, направена от въздушния превозвач към момента на резервацията на полета.

35 В този смисъл член 23, параграф 1, второ изречение от Регламент № 1008/2008 впрочем предвижда, че компонентите на крайната цена, която трябва да се плати от потребителя, са, освен въздухоплавателните тарифи или такси, всички приложими данъци, такси, допълнителни такси и съответни тарифи, „които могат да се предвидят към момента на публикуването“.

36 Предвид изложените съображения на първия въпрос следва да се отговори, че член 23, параграф 1, трето изречение от Регламент № 1008/2008 трябва да се тълкува в смисъл, че при публикуването на своите въздухоплавателни тарифи въздушните превозвачи трябва да посочват отделно дължимите от потребителите суми за данъци, летищни такси, други такси, допълнителни такси и съответни тарифи, споменати в член 23, параграф 1, трето изречение, букви б)—г) от този регламент, и следователно не могат да включват, дори и частично, тези елементи във въздухоплавателните тарифи, посочени в член 23, параграф 1, трето изречение, буква а) от този регламент.

По втория въпрос

37 С втория въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали член 22, параграф 1 от Регламент № 1008/2008 следва да се тълкува в смисъл, че не допуска прилагането на национална правна уредба, транспонираща Директива 93/13, да доведе до обявяването за нищожна на клауза, съдържаща се в общите условия за продажба, която позволява на неявилите се за полет или анулиралите резервацията си потребители да се начислява отделна предварително установена такса за обработване.

38 Запитващата юрисдикция счита, че точка 5.2 от общите условия за продажба, която предвижда удържането на 25 EUR на пътник и на резервация такса за обработка при анулиране на резервация на полет в икономична класа или неявяване за качване на такъв полет, неоправдано ощетява потребителите на Air Berlin и в съответствие с член 307, параграф 1 от BGB е недействителна.

39 Освен това запитващата юрисдикция уточнява, че член 307, параграф 1, първо изречение и член 307, параграф 2, точка 1 от BGB транспонират в германското право член 3, параграф 1 и член 6, параграф 1, първа част от първото изречение от Директива 93/13.

40 В това отношение Air Berlin посочва в своето писмено становище, че за да приемат за неравноправна клаузата, съдържаща се в точка 5.2 от общите условия за продажба, германските първоинстанционна и апелативна юрисдикции са се основали изключително на националното право, а не на правото на Съюза.

41 Следва да се припомни, че в производството по преюдициално запитване Съдът е оправомощен единствено да се произнася по тълкуването или валидността на правото на Съюза с оглед на фактическата и правна обстановка, така както е описана от запитващата юрисдикция, за да ѝ предостави полезната информация за разрешаването на спора, с който е сезирана (вж. в този смисъл решение от 27 април 2017 г., A-Rosa Flussschiff, C-620/15, EU:C:2017:309, т. 35).

42 При това положение при отговора на втория преюдициален въпрос трябва да се изхожда от отправна точка както запитващата юрисдикция, а именно че националната правна уредба, насочена към защита на потребителите срещу злоупотреби, в частност член 307 от BGB, въз основа на която клаузата, съдържаща се в точка 5.2 от общите условия за продажба, се счита от запитващата юрисдикция за неравноправна, се основава на правото на Съюза, тъй като тази правна уредба транспонира Директива 93/13.

43 Запитващата юрисдикция си задава въпроса дали с оглед на решение от 18 септември 2014 г., Vueling Airlines (C-487/12, EU:C:2014:2232), следва да се приеме, че признатата на въздушните превозвачи свобода да определят въздухоплавателните тарифи съгласно член 22, параграф 1 от Регламент № 1008/2008 не допуска прилагането към такава клауза на национална правна уредба, която транспонира правото на Съюза в областта на защитата на потребителите.

44 Без да е необходимо произнасяне по въпроса дали таксата за обработване в предварително установен размер, предвидена в съдържащата се в точка 5.2 от общите условия за продажба клауза, се включва в рамките на понятието „въздухоплавателни тарифи“ по смисъла на Регламент № 1008/2008 и оттам дали тази клауза може да се ползва от свободата на ценообразуване, предвидена в член 22, параграф 1 от този регламент, следва да се изтъкне, че в съответствие с член 1, параграф 1 от Директива 93/13 тази директива има за има за цел да сближи разпоредбите на държавите членки относно неравноправните клаузи в договори, сключвани между продавач или доставчик и потребител. Ето защо става въпрос за обща директива за защита на потребителите, предназначена да се прилага във всички сектори на икономическа дейност. Целта на тази директива не е да ограничи свободата на ценообразуване на въздушните превозвачи, а да задължи държавите членки да предвидят механизъм, който да гарантира, че евентуално неравноправният характер на договорна клауза, която не е индивидуално договорена, подлежи на контрол за целите на закрилата, която трябва да бъде предоставена на потребителя, поради обстоятелството че той е в положение на по-слабата страна спрямо продавача или доставчика от гледна точка както на преговорните си възможности, така и на степента си на информираност (вж. в този смисъл решение от 26 февруари 2015 г., Matei, C-143/13, EU:C:2015:127, т. 51 и цитираната съдебна практика).

45 В този контекст неприложимостта на посочената директива в областта на въздухоплавателните услуги, регламентирана с Регламент № 1008/2008, би могла да бъде допусната само при условие че тя е ясно предвидена в разпоредбите на този регламент. Нито от текста на член 22 от Регламент № 1008/2008, който е свързан със свободата на ценообразуване, нито от текста на другите разпоредби на посочения регламент обаче може да се направи подобен извод, макар Директива 93/13 да е била вече в сила към датата на приемане на Регламента.

46 От целта, която се преследва с член 22, параграф 1 от Регламент № 1008/2008, също не може да се направи извод, че договорите за въздушен превоз не трябва да спазват общите правила, защитаващи потребителите срещу неравноправните клаузи.

47 В това отношение Комисията основателно изтъква, че свободата на ценообразуване, предвидена в член 22 от Регламент № 1008/2008, е крайният резултат от постепенното премахване на упражнявания от държавите членки контрол на цените, за да се отвори отрасълът за конкуренция. Както посочва генералният адвокат г-н Bot в точка 27 от своето заключение по дело Vueling Airlines (C-487/12, EU:C:2014:27), либерализацията на въздушния пазар има за цел по-голяма диверсификация на предлагането, както и по-ниски цени за потребителите. Така Регламент (ЕИО) № 2409/92 на Съвета от 23 юли 1992 година относно тарифите на самолетните билети и таксите за услуги за въздушен превоз (ОВ L 240, 1992 г., стр. 15; Специално издание на български език, 2007 г., глава 7, том 2, стр. 176), отменен с Регламент № 1008/2008, посочва в пето съображение, че е подходящо „свободното ценообразуване да се допълни чрез подходящи мерки за защита на интересите на потребителите и на промишлеността“.

48 Решение от 18 септември 2014 г., Vueling Airlines (C-487/12, EU:C:2014:2232), не дава възможност да се направи различен извод. В това решение Съдът приема, че член 22, параграф 1 от Регламент № 1008/2008 не допуска правна уредба като разглежданата в това дело, чиято цел е да задължи въздушните превозвачи при всички случаи да превозват регистрираните багажи на техните пътници, без да могат да изискват ценова добавка за този превоз. Съдът обаче изобщо не е постановил, че свободата на ценообразуване като цяло не допуска прилагането на каквито и да е правила за защита на потребителите. Напротив, Съдът е посочил, че без да се засяга

прилагането по-специално на установените правила за защита на потребителите, правото на Съюза допуска държавите членки да уреждат аспекти на договора за въздушен превоз, по-специално за да защитят потребителите от злоупотреби, като такава национална правна уредба обаче не бива да нарушава разпоредбите относно ценообразуването на Регламент № 1008/2008 (вж. в този смисъл решение от 18 септември 2014 г., Vueling Airlines, C-487/12, EU:C:2014:2232, т. 44).

49 Ето защо от посоченото решение не може да се направи извод, че член 22, параграф 1 от Регламент № 1008/2008 не допуска прилагането на национална правна уредба, която транспонира разпоредбите от правото на Съюза в областта на защитата на потребителите като тези от Директива 93/13.

50 От изложеното по-горе следва, че свободата на ценообразуване на въздухоплавателните услуги в рамките на Съюза, предвидена в член 22, параграф 1 от Регламент № 1008/2008, не може да бъде пречка за прилагането на подобна национална правна уредба към клаузите на договорите за въздушен превоз.

51 Отговор в обратен смисъл би лишил потребителите от правата, които им предоставя Директива 93/13 в областта на ценообразуването на въздухоплавателните услуги, и би позволил на въздушните превозвачи без всякакъв контрол да включват неравноправни клаузи относно ценообразуването в договорите, сключвани с пътниците.

52 С оглед на гореизложеното на втория въпрос следва да се отговори, че член 22, параграф 1 от Регламент № 1008/2008 трябва да се тълкува в смисъл, че допуска прилагането на национална правна уредба, транспонираща Директива 93/13, да доведе до обявяването за нищожна на клауза, съдържаща се в общите условия за продажба, която позволява на неявилите се за полет или анулиралите резервацията си потребители да се начислява отделна предварително установена такса за обработване.

По съдебните разноски

53 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (четвърти състав) реши:

1) **Член 23, параграф 1, трето изречение от Регламент (ЕО) № 1008/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 24 септември 2008 година относно общите правила за извършване на въздухоплавателни услуги в Общността трябва да се тълкува в смисъл, че при публикуването на своите въздухоплавателни тарифи въздушните превозвачи трябва да посочват отделно дължимите от потребителите суми за данъци, летищни такси, други такси, допълнителни такси и съответни тарифи, споменати в член 23, параграф 1, трето изречение, букви б)—г) от този регламент, и следователно не могат да включват, дори и частично, тези елементи във въздухоплавателните тарифи, посочени в член 23, параграф 1, трето изречение, буква а) от този регламент.**

2) **Член 22, параграф 1 от Регламент № 1008/2008 трябва да се тълкува в смисъл, че допуска прилагането на национална правна уредба, транспонираща Директива 93/13/ЕИО на Съвета от 5 април 1993 година относно неравноправните клаузи в потребителските договори, да доведе до обявяването за нищожна на клауза,**

съдържаща се в общите условия за продажба, която позволява на неявилите се за полет или анулиралите резервацията си потребители да се начислява отделна предварително установена такса за обработване.

Подписи